

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Het Signaal van Zellik in Dilbeek

monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Het Signaal van Zellik, Dilbeek, Alfons Gossetlaan zonder nummer –
monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/23016/103.1

Joeri Mertens

23/10/2017

INHOUDSTAFEL

1.	Thema	4
1.1.	Vlaamse Rand	4
1.2.	Klein erfgoed	4
2.	Beschrijvend gedeelte	5
2.1.	Situering	5
2.2.	Historisch overzicht	5
2.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.....	6
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	6
3.	Evaluerend gedeelte	6
3.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	6
3.1.1.	De kunstenaar	6
3.1.2.	De expostijl	7
3.1.3.	Waarden	8
3.2.	Motivering van het type bescherming	8
3.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	9
3.4.	Juridische toestand	9
3.4.1.	Onroerend Erfgoed:	9
3.4.2.	Ruimtelijke Ordening:	9
4.	Beheersvisie	9
4.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	9
4.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	10
4.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed.....	10
5.	Bronnen	11
6.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	11
6.1.	Omgevingsplan bij de bescherming	11
6.2.	Fotobijlage	11

1. THEMA

In de beleidsbrief 2017¹ voorziet minister Bourgeois onder initiatief 13 het verder inventariseren en opstellen van beschermingsvoorstellen in hanteerbare deelpakketten. Daarbij wordt de Vlaamse Rand genoemd als initiatief volgend op de lopende herinventarisatie.

Dit dossier behoort tot de thematisch-geografische beschermingscampagne 'Klein erfgoed in de Vlaamse Rand' waarin 12 items worden voorgesteld voor bescherming.

1.1. Vlaamse Rand

De 'Vlaamse Rand' omvat de 19 Vlaamse gemeenten die een gordel vormen rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, meer bepaald: Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem en Zaventem.

1.2. Klein erfgoed

Klein erfgoed is volgens de definitie in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed² een zeer ruim begrip dat omheiningen, fontein, gedenktekens, kruisen, sculpturen, kapellen, uurwerken, tuinelementen, ... omvat. Kleine erfgoedelementen zijn in het straatbeeld aanwezig, maken het leven aangenamer, zijn uitermate nuttig of functioneren als stiltepunt.

Veel openbaar klein erfgoed staat in nauwe verbinding met het volksgeloof zoals blijkt uit de vele kleine kapellen, wegwijzers, heiligen- en Christusbeelden, standbeelden en fetisjbomen die de Vlaamse stads- en dorpskernen en het platteland sieren.

Er zijn tevens de publieke uitingen van macht zoals de schandpalen, perrons en marktkruisen.

Daarnaast zijn er de grens- en afbakeningspalen, rustbanken, waterputten en pompen, fontein, lantaarns, wegwijzers, kilometer- en mijlpalen, wachthuisjes, geodetische punten, en ander functioneel straatmeubilair.

De herdenkingstekens gelden als collectief geheugen voor historische personen of feiten zoals de beide wereldoorlogen of ongevals- en moordkruisen voor individuen.

Ook op privéterrein, vaak in grote domeinen en parken, kan klein erfgoed voorkomen onder de vorm van tuinprieelen, keermuren, omheiningen, eendenkooien, sculpturen, ...

Kleine erfgoedelementen zijn echter zo evident in onze leefomgeving dat ze zelden opgemerkt worden. Het is een erfgoedtype dat ook vandaag nog met gelijkaardige moderne typologieën in het straatbeeld aanwezig is. Nog steeds worden er wegwijzers, verlichtingspalen, herdenkingstekens en ongevalskruisen opgericht.

Het zijn fragiele erfgoedelementen die stilletjes verdwijnen net omdat ze klein en evident zijn, omdat hun functie voorbijgestreefd is, omdat ze verplaatst of vervangen worden door nieuwere exemplaren. Van de 7 wegwijzers die sinds 2001 werden geregistreerd in de Vlaamse Rand bleven er anno 2017 nog 5 bewaard; nog in 2007 werd een 17de-eeuws moordkruis gerenoveerd met een volledig verlies van authenticiteit en erfgoedwaarde als gevolg.

Het agentschap Onroerend Erfgoed screende in het voorjaar van 2017 de Inventaris van het Onroerend Erfgoed in Vlaanderen op klein erfgoed op openbaar domein in de Vlaamse Rand. De 56 opgenomen kleine erfgoedelementen vertegenwoordigen alle hoger

¹ VLAAMS PARLEMENT 2016: 931 (2016-2017) – Nr. 1 ingediend op 21 oktober 2016 (2016-2017) Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2016-2017 ingediend door minister-president Geert Bourgeois [online] <https://docs.vlaamsparl.be/docs/stukken/2016-2017/g931-1.pdf>, Brussel, 26 (geraadpleegd op 26 mei 2017).

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *klein erfgoed* (ID: 237) [online], <https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/237> (geraadpleegd op 21 februari 2017).

opgesomde categorieën. Niet betreedbare kapellen die traditioneel tot het 19de en 20ste eeuwse kleine erfgoed worden gerekend zijn niet onderzocht wegens hun specifieke typologie. Zeven relictten werden vroeger reeds wettelijk beschermd.

- Beersel, Kapel de Roode Poort, dorpsgezicht sinds 2004, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/701>.
- Grimbergen, waterpomp uit de 19de eeuw, dorpsgezicht sinds 1997, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/587>.
- Kraainem, standbeeld Joséphine Charlotte, monument sinds 2014, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1854>.
- Kraainem, standbeeld koningin Astrid, monument sinds 2014, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1850>.
- Sint-Genesius-Rode, kruis van graaf de Croix, dorpsgezicht sinds 1982, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1894>.
- Tervuren, beeld van een Afrikaanse olifant, monument sinds 2009, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12224>.
- Tervuren, pijlerkapel met linden, landschap sinds 1950, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/836>.

De resterende erfgoedrelictten werden in functie van een potentiële bescherming geselecteerd op basis van volgende criteria: authenticiteit, zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit, ensemblewaarde en contextwaarde.

Er worden 12 kleine erfgoedrelictten op openbaar domein, verspreid over de volledige Vlaamse Rand, voorgesteld ter bescherming:

- 2 ongevalskruisen (in Beersel en Sint-Genesius-Rode)
- 1 wachthokje in Tervuren
- 1 kunstwerk in Dilbeek
- 1 grenspaal in Zaventem
- 1 kilometerpaal in Tervuren
- 3 pijlerkapellen (2 in Beersel en 1 in Dilbeek)
- 3 wegwijzers (2 in Sint-Pieters-Leeuw en 1 in Hoeilaart)

Bibliografie:

BAAS H., MOBACH B. & RENES H. 2005: *Leestekens van het landschap 188 landschapselementen in kort bestek*, Utrecht, 56.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Beschermde klein erfgoed onder de loep* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/portaal/bericht/267> (geraadpleegd op 21 februari 2017).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *klein erfgoed (ID: 237)* [online], <https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/237> (geraadpleegd op 21 februari 2017).

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Situering

Het Signaal van Zellik staat opgesteld in Dilbeek, Alfons Gossetlaan zonder nummer, in de middenberm van het verkeersknooppunt van de R0 en de E40.

2.2. Historisch overzicht

De opdracht voor het ontwerp van het signaal van Zellik³ werd gegeven in 1959 door het Ministerie van Openbare Werken en uitgevoerd in 1963. Voor de technische berekeningen deed Jacques Moeschal (Ukkel 1913 – Elsene 2004) een beroep op het studie bureau Lipsky en op ingenieur Gustave Moussiaux. Uitvoerder van de werken was Louis De Waele.

Het Signaal dat net achter de aansluiting van de E40 met de R0 werd geplaatst, fungeerde als toegang tot Brussel vanuit Vlaanderen.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Signaal van Zellik naar ontwerp van Jacques Moeschal, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215264> (geraadpleegd op 28 februari 2017).

De constructie van het Signaal van Zellik kadert in de aanleg van de autosnelweg E40 Oostende-Brussel en de ring R0 rond Brussel. De aanleg van de E40 werd begonnen in 1937 om de oude steenweg van Oostende via Brugge, Eeklo, Gent en Aalst naar Brussel te ontlasten. De nieuwe autosnelweg die gold als een onderdeel van de snelweg Londen-Istanbul, werd ingehuldigd op 21 april 1956.

Het idee om een autosnelweg rond Brussel aan te leggen dateert uit 1949 en werd opgenomen in het autosnelwegenprogramma van directeur-generaal Hondermarcq. Het traject Groot-Bijgaarden tot Strombeek-Bever is het oudste deel van de R0 en werd in de jaren 1950 aangelegd in het kader van een betere bereikbaarheid van Expo 58.

De rotonde die de aansluiting vormde tussen de E40 en de R0, op de grens tussen Groot-Bijgaarden en Zellik, werd midden jaren 1980 vervangen door de huidige verkeerswisselaar. Het Signaal van Zellik werd opgericht net voorbij de rotonde langs de E40 en geldt als toegang tot Brussel vanuit Vlaanderen. De heraanleg van de verkeerswisselaar had geen invloed op het kunstwerk dat nog steeds op zijn oorspronkelijke plaats staat. De vergelijking van luchtfoto's met de huidige toestand bevestigt die situatie.

2.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

Het signaal van Zellik is een 23 meter hoge sculptuur, opgetrokken uit zichtbaar gelaten gewapend beton. De sculptuur bestaat uit een holle betonnen kolom met afgeronde hoeken die een gekromde en verjongende betonplaat draagt. De overkragende betonplaat werd ter plaatse bekist. De kromming van de betonplaat lijkt zich enerzijds te ontrollen en anderzijds terug te plooiën.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het Signaal van Zellik is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 19 mei 2017. De verkeerstechnische situatie te plaatse laat een bezoek te voet aan het Signaal of de middenberm van de autosnelweg niet toe. Er is geen private weg die het Signaal van Zellik ontsluit. De fysieke toestand is op dat moment voor zover mogelijk gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming. Behoudens verborgen gebreken, bevindt de constructie zich in goede bouwfysische toestand.

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

3.1.1. De kunstenaar

Jacques Moeschal (1913-2004)⁴ volgde aan de Brusselse academie van 1930 tot 1937 een opleiding als architect bij Henry Lacoste. Daarna volgde hij een opleiding als beeldhouwer van 1940 tot 1943. Typisch voor Moeschal was zijn grote bewondering voor moderne technologie en materialen. In 1943 werd hij docent aan dezelfde academie.

Zijn bouwwerken beperken zich tot de periode 1945 - 1960. Zijn bekendste architecturale werk dateert echter uit zijn late periode en is het Huis De Keignaert uit 1975 in Oudenburg.

⁴ FLORE F. 2003: Moeschal, Jacques, VAN LOO A., *Repertorium van de Architectuur in België van 1830 tot heden*, Antwerpen, p 425.

S.N. 2016: Jacques Moeschal (beeldhouwer) [online], [https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacques_Moeschal_\(beeldhouwer\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacques_Moeschal_(beeldhouwer)) (geraadpleegd 28/2/2017).

De stijl van Moeschal bleek voor de eerste keer uit zijn "Pijl van de Burgerlijke Bouwkunde" ontworpen voor de Expo 58. Deze sculptuur, een toonbeeld van de Expostijl, voerde hij uit in samenwerking met architect Van Dosselaere en ingenieur Paduart. Het was een betonnen sculptuur met een oversteek van meer dan 80 meter. De sculptuur werd gesloopt in 1970. In opdracht van vzw Bouw58 wist Moeschal een silhouet te creëren dat voldeed aan de wens van zijn opdrachtgever: een demonstratie van geavanceerde betonconstructies met een dunne schaalconstructie, voorgespannen balken en een bowstringligger. 'De Pijl' vormt dan ook een directe voorloper van het Signaal van Zellik dat met dezelfde vooruitstrevende technieken en in diezelfde expostijl werd opgetrokken.

Vanaf de jaren 1950-1960 weet hij zich te profileren als ontwerper van monumentale beeldhouwwerken, vaak in dialoog met de architecturale en stedenbouwkundige omgeving. Hij zal steeds nauw samenwerken met ingenieurs voor de totstandkoming van zijn werken. Als materiaal koos hij voor uitgesproken vernieuwende materialen zoals beton, cortenstaal en roestvrij staal. Hij probeerde dan ook met deze materialen de grenzen van de technische mogelijkheden af te tasten. Moeschal raakte voornamelijk bekend door deze monumentale "signalen" die hij overal ter wereld als merktekens of bakens in het landschap achterliet⁵. Een aantal van deze "signalen" staan langs autosnelwegen, zoals dit in Dilbeek of het Signaal in Hensies aan de Frans-Belgische grens (ontwerp 1966 en uitvoering 1972). Volgens Moeschal plaatst de mens altijd merktekens in het landschap op plaatsen waar hij langskomt: "Al in vroegere tijden kende de mens de noodzaak, het plezier en het risico om op weg te gaan. Daarom heeft hij de verschillende etappes van zijn reisweg afgebakend met tekens die hem helpen, leiden en zekerheid geven." ⁶ Moeschal wilde merktekens plaatsen op de nieuwe autosnelwegen die "draggers zijn van het genie van onze soort en onze tijd". Philippe Roberts-Jones merkt dan weer op dat Moeschals stijl sterk wijzigde als gevolg van de plaatsing van kunstwerken nabij een autostrade waar auto's aan hoge snelheid voorbij rijden. Kunstwerken in de open ruimte moesten voor Moeschal 'eenvoudig, leesbaar en evident' zijn.

Kenmerkend is de schaal van de Signalen die zeer monumentaal is, waardoor de werken zichtbaar zijn voor alle passanten en gebruikers van de omgeving. Zijn sculpturen zijn voor elke plaats specifiek ontworpen. Het zijn eenvoudige, duidelijk leesbare abstracte vormen die een organische beweging in zich dragen.

Het eerste monumentaal Signaal dat Moeschal ontwierp was dat in Dilbeek (Groot-Bijgaarden). In Vlaanderen zijn onder andere volgende kunstwerken van zijn hand:

- Fontein (Antwerpen, Middelheimmuseum, 1967)
- De sjouwer (Aalbeke, autosnelweg E17, 1974)
- Voie des arts (Brussels Airport, Zaventem, 2002)

3.1.2. De expostijl

De expostijl⁷ staat bekend om zijn spel van kleuren, materialen, geometrische en organische vormen. Daarmee wordt het geloof in een nieuwe technologische wereld na de

⁵ Voor een selectie van werken zie S.N. 2016: *Jacques Moeschal (beeldhouwer)* [online], [https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacques_Moeschal_\(beeldhouwer\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacques_Moeschal_(beeldhouwer)) (geraadpleegd 28/2/2017).

⁶ ROBERTS-JONES PH. 2014: *Jacques Moeschal, créateur de formes et de signes de ce temps* [online] <http://www.koregos.org/fr/philippe-roberts-jones-jacques-moeschal-createur-de-formes-et-de-signes-de-ce-temps/> (geraadpleegd op 24 mei 2017).

⁷ Er werd geput uit volgende publicaties:

DE KOONING M. & DEVOS R. 2006: 'Staande tegenover 58, nogmaals, waarheen?' *Moderne architectuur op expo 58*, DEVOS R. & DE KOONING M., *Moderne architectuur op expo 58*, Brussel, 11-27.

DEVOS R. 2006: 'Droesem, slik, bicht en kavalje'. *Expostijl – Atoomstijl*, DEVOS R. & DE KOONING M., *Moderne architectuur op expo 58*, Brussel, 32-53.

DEVOS R. 2006: Een groot fiasco? Het expo 58-avontuur van de Belgische architecten, DEVOS R. & DE KOONING M., *Moderne architectuur op expo 58*, Brussel, 57-79.

Tweede Wereldoorlog bevestigd, de geboorte van de consumptiemaatschappij en een stijl die erbij past: modernisme. Typerend voor de stijl werden naast de kleurrijke materialen, de vele diverse structuren en het afzweren van toegevoegde zuiver decoratieve elementen en vooral de gewaagde overstekconstructies, balkons, luifels en vlinderdaken. Ook al kreeg de Belgische sectie van de internationale pers en de Belgische architecturale elite niet meteen het predicaat 'vernieuwend' opgeplakt, en werd de stijl beschouwd als modernisme voor 'jan-met-de-pet', voor het Belgische publiek kan de impact niet ontkend worden. Zij werden geconfronteerd met een nieuwe stijl, een nieuwe architectuur en een geloof in de toekomst. Het was een door het publiek gesmaakte joint venture tussen de ingenieur en de designer.

Op de Expo 58 op de Brusselse Heizel waren de kenmerken van de nieuwe humane architectuur afleesbaar: grote hallen, hangende daken, dunne betonschalen, staal, glas, plastic en aluminium, ... De architectuur werd opengegoid met grote glaspartijen, luifels en terrassen. De ingenieur kwam er meer voor het voetlicht dan de architect met als gevolg een wedren die reeds in de 19de eeuw was begonnen: zo groot mogelijke overspanningen met zo weinig mogelijk materiaal. De experimenten met hangdaken waren dé revelatie van Expo 58. De architect werd vooral verwezen naar de interieurdecoratie.

De flexibele vormtaal die vandaag met Expo 58 geassocieerd wordt, was toen eigenlijk die van het fiftiesdesign van meubelen, grafiek en gebruiksvoorwerpen. Tegen het einde van de jaren 1950 wist die taal zich te koppelen aan wetenschappelijke beelden van radioscopie, voorstelling van chemische elementen, elektronen en atoomconfiguraties. Meer dan in de paviljoenen was deze stijl terug te vinden in het straatmeubilair als banken, vuilbakken, wegwijzers, bloempotten, sculpturen, ... Het consequent toepassen van die vormtaal in de brochures van de Expo sinds 1955 gaf Expo 58 een eigen stijl.

3.1.3. Waarden

Als eerste Signaal dat kunstenaar Jacques Moeschal (1913-2004) vorm gaf tussen 1959 en 1963 heeft het signaal van Zellik historische waarde. De sculptuur werd uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Openbare werken en vormde het begin van een reeks Signalen of monumentale sculpturen die Moeschal in Vlaanderen en wereldwijd oprichtte. Het Signaal van Zellik markeert in het oeuvre van Moeschal de overgang van een architectencarrière naar een kunstenaarsloopbaan. De plaatsing van het Signaal nabij de kruising van de E40 en de R0 herinnert aan Expo 58 en staat nabij de twee autosnelwegen die voor die gelegenheid werden aangelegd, afgewerkt en met elkaar verbonden. Net die locatie zorgt er tevens voor dat het Signaal een ruimtelijk-structurende waarde bezit als 'poort naar Brussel' vanuit Vlaanderen.

Het Signaal van Zellik heeft als uitzonderlijk bewaard gebleven monumentale sculptuur in expostijl tevens artistieke en architecturale waarde. De sculptuur in zichtbare beton werd ontworpen door architect en kunstenaar Jacques Moeschal in 1959. Met zijn combinatie van vloeiende vormen en een uitvoering in gewapend beton herinnert het Signaal aan de bronnen van de expostijl: het fiftiesdesign en de ingenieurskunst.

Het Signaal van Zellik heeft tot slot technische waarde daar het een sleutelstuk vormt binnen het oeuvre van Moeschal waarbij hij de bouwkundige vernieuwingen die hij presenteerde op Expo 58 met 'De Pijl' hier voor het eerst toepast op een kunstwerk. De geavanceerde betonconstructies met een dunne schaalconstructie, voorgespannen balken en een bowstringligger die hij voor het eerst bij 'De Pijl' toepaste in 1958 keren terug in de constructie van het Signaal van Zellik.

3.2. Motivering van het type bescherming

LAUREYS D. 2012: Eugène Wauters (1924-2008), DE BONDT Y. & STRAUVEN F (red) 2012: *Architectuur in de golden sixties De Turnhoutse School*, Tielt.

Het Signaal van Zellik wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemene belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Gezien er geen omgevingselementen aanwezig zijn die een ruimere bescherming verantwoorden dan de grondprojectie van het kunstwerk, is een bescherming als monument aangewezen.

3.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Het openbaar domein gevat door de bescherming is opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

De bescherming wordt beperkt tot de projectie van de sculptuur op het maaiveld.

3.4. Juridische toestand

3.4.1. Onroerend Erfgoed:

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

Het Signaal van Zellik werd opgenomen in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed onder ID-nummer 215264. Het kunstwerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 14 december 2013.

3.4.2. Ruimtelijke Ordening:

Volgens het Gewestplan 25. Halle-Vilvoorde-Asse, goedgekeurd bij koninklijk besluit op 17/07/2000 ligt het Signaal van Zellik in de hoofdbestemming 'bufferzone' met als voorschrift *De bufferzones dienen in hun staat bewaard te worden of als groene ruimte ingericht te worden, om te dienen als overgangsgebied tussen gebieden waarvan de bestemmingen niet met elkaar te verenigen zijn of die ten behoeve van de goede plaatselijke ordening van elkaar moeten gescheiden worden.*

Volgens het Ruimtelijk uitvoeringsplan 'Afbakening van het VSGB en aansluitende open ruimtegebieden' (goedgekeurd op 16/12/2011) heeft de zone een overdruk met als bestemming *'ongelijkvloerse verkeers- en vervoersinfrastructuur'* over de bufferzone van het gewestplan.

4. BEHEERSVISIE

4.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming. Hieronder lichten we een aantal van deze beheersdoelstellingen toe zodat duidelijk is wat er mee wordt bedoeld.

De bescherming heeft als enig doel de bewaring van het Signaal van Zellik op zijn iconische plaats nabij de verkeerswisselaar E40-R0 en de toegang tot Brussel. Indien noodzakelijk voor de bewaring van het Signaal van Zellik kan een verplaatsing overwogen worden voor zover de nieuwe locatie in de nabijheid van de huidige locatie gesitueerd is en zichtbaar van op de autosnelweg.

4.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden er van aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen. Dat zijn deze:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

Om de erfgoedwaarden van het onroerend goed dat met dit besluit wordt beschermd in stand te houden legt het besluit een aantal bijkomende bijzondere voorschriften op. Deze zijn opgenomen in artikel 4 van het besluit. Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming.

4.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een verkavelingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is vraagt de vergunningverlener (de gemeente of de Vlaamse overheid) advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende Onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

5. BRONNEN

DE KOONING M. & DEVOS R. 2006: 'Staande tegenover 58, nogmaals, waarheen'? Moderne architectuur op expo 58, DEVOS R. & DE KOONING M., *Moderne architectuur op expo 58*, Brussel, 11-27.

DEVOS R. 2006: 'Droesem, slik, bicht en kavalje'. Expostijl – Atoomstijl, DEVOS R. & DE KOONING M., *Moderne architectuur op expo 58*, Brussel, 32-53.

DEVOS R. 2006: Een groot fiasco? Het expo 58-avontuur van de Belgische architecten, DEVOS R. & DE KOONING M., *Moderne architectuur op expo 58*, Brussel, 57-79.

FLORE F. 2003: Moeschal, Jacques, VAN LOO A., *Repertorium van de Architectuur in België van 1830 tot heden*, Antwerpen, 425.

LAUREYS D. 2012: Eugène Wauters (1924-2008), DE BONDT Y. & STRAUVEN F (red) 2012: *Architectuur in de golden sixties De Turnhoutse School*, Tielt.

VAN DE WALL R. 2007: "Bouwen voor een onbekende toekomst". *De totstandkoming van het Belgische autosnelwegennet (1935-1989)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Signaal van Zellik naar ontwerp van Jacques Moeschal, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215264> (geraadpleegd op 28 februari 2017).

ROBERTS-JONES PH. 2014: *Jacques Moeschal, créateur de formes et de signes de ce temps* [online], <http://www.koregos.org/fr/philippe-roberts-jones-jacques-moeschal-createur-de-formes-et-de-signes-de-ce-temps/> (geraadpleegd op 24 mei 2017).

S.N. 2016: *Jacques Moeschal (beeldhouwer)* [online], [https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacques_Moeschal_\(beeldhouwer\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacques_Moeschal_(beeldhouwer)) (geraadpleegd op 28/2/2017).

S.N. 2017: *Hoera : Kijken naar kunst.... in de file* [online], [S.N. 2017: https://radio1.be/hoera-kijken-naar-kunst-de-file](https://radio1.be/hoera-kijken-naar-kunst-de-file) (geraadpleegd op 24/5/2017).

6. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

6.1. Omgevingsplan bij de bescherming

Afzonderlijk document

6.2. Fotobijlage

Afzonderlijk document